

Besluit van het afdelingshoofd houdende de beslissing over de aanvraag van Infrabel, NV van Publiek Recht, om af te wijken van het pesticideverbod voor 2021-2023 volgens Procedure 3 – Probleemsoort of veiligheidsprobleem: het onkruidvrij houden van de sporen bestaande uit de ballastbedding en veiligheidspistes– bedreiging van de veiligheid van de mens

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 artikel 1.3.2.2, §1, 2°;
- het decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones, artikel 5, opgeheven door het besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 1991, en vervangen door het besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013 houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik, artikel 5, §4;
- het besluit van de administrateur-generaal van de Vlaamse Milieumaatschappij van 12 mei 2016 houdende delegatie van algemene en specifieke beslissingsbevoegdheden aan de afdelingshoofden, artikel 7, 5°;

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

1. Administratieve overwegingen

- Het aanvraagdossier werd ingediend op 12 februari 2021.
- Met de ingediende aanvraag wenst de aanvrager af te wijken van het verbod op het gebruik van pesticiden in een situatie waarvoor nog geen afdoende, niet-chemische bestrijdingswijze voorhanden is, waarbij de situatie een ernstige bedreiging kan vormen voor de veiligheid van de mens.
- De voormelde afwijking kadert in de procedure 3: veiligheidsprobleem of probleemsoort en dan specifiek omwille van een gevaar voor de mens.
- Op de betrokken locaties in de aanvraag bestaan er in functie van de exploitatie- en arbeidsveiligheid veiligheidsrisico's waarbij een volledig pesticidevrij beheer technisch nog niet mogelijk is en onevenredig hoge kosten met zich meebrengt.
- Voor VEN gebieden is nog een bijkomende ontheffing nodig van het Agentschap Natuur en Bos.

- De aanvraag heeft betrekking op de periode 2021-2023. Gezien de ontwikkelingstermijn van alternatieven en preventieve technieken en de bijkomende inspanningen naar vermindering gebruik en toepassing alternatieven is die looptijd aanvaardbaar. Jaarlijks overleg met evaluatie van de afwijking en eventuele bijsturing maken de langere looptijd ook mogelijk.
- Enkel producten die zijn toegelaten door de federale overheid mogen worden toegepast en dit volgens de toelatingsvoorwaarden.

2. Veiligheidsoverwegingen ter verantwoording van het gebruik van pesticiden

- ten aanzien van exploitatie stelt de aanwezigheid van onkruiden risico's voor (zoals beschreven in de bijlagen bij de aanvraag):
 - Stabiliteit van de ballastbedding. Borgen van de spoorstabiliteit is vastgelegd in zowel Belgische als Europese normering. Invasie van vegetatie heeft een negatieve invloed op de stabiliteit van de spoorbedding wat leidt tot een versneld buiten tolerantie vallende spoorgeometrie met als resultaat "dure" spoorvernieuwingen.
 - Mogelijke beschadiging van technische installaties. Schade door diepwortelende beplanting dient vermeden te worden. Mechanische bestrijding is daarvoor geen alternatief gezien het gevaar van het raken van kabels.
 - Adhesie op spoorstaven kan verminderen wat zowel regelmaat van het verkeer verstoort als een invloed heeft op remmanoeuvres.
 - Brandrisico van vegetatie in tijden van droogte door vonken afkomstig van gietijzeren remblokken.
 - Zichtbaarheid van de grondseinen.
 - Vegetatie in de wissels kan ervoor zorgen dat de inrichtingen niet goed functioneren wat invloed heeft op veiligheid en op het verloop van het verkeer.
 - Werkzaamheid van meettoestellen op werk- en meettreinen tijdens het uitvoeren van nivelleerwerken van de ballastbeddingen.
 - Toegankelijkheid van het veiligheidspad zowel voor infrabepersoneel, personeel van spoorwegoperatoren als voor veiligheidsdiensten en eventuele evacuatie van reizigers.
- ten aanzien van arbeidsveiligheid stelt de aanwezigheid van onkruiden risico's voor (zoals beschreven in de bijlagen bij de aanvraag):
 - Het naleven van de strikte veiligheidscriteria die gelden bij het uitvoeren van werken in en langs het spoor.
 - het naleven van de veiligheidscriteria die gelden bij het uitvoeren van onkruidbeheerwerken in het bijzonder. Zowel voor hoofd- als bijsporen is de frequentie van het verkeer te hoog om alternatieve technieken in te zetten omdat quasi steeds buitendienststelling van de te behandelen sporen vereist is om aan de veiligheidscriteria te voldoen.

3. Inspanningen naar preventie, gebruik van alternatieven en vermindering van pesticidegebruik

- Infrabel voerde in de periode 2017-2019 pilootprojecten uit naar haalbaarheid van alternatieve en preventieve technieken en verwerkte de resultaten in de nieuwe onderhoudsbestekken.
- De resultaten van de pilootprojecten in 2017-2019 en de evolutie naar gebruik van alternatieven en preventieve technieken zijn door Infrabel omgezet in een Actieplan Pesticidevermindering 2019-2023 dat werd gevalideerd door het Uitvoerend Comité in 2019.
- De engagementen in het Actieplan Pesticidevermindering reiken van het inzetten van alternatieve technieken tot de combinatie van alternatieve technieken met 1 enkele behandeling met bladherbiciden tot stopzetting van pesticidegebruik waar preventieve technieken volstaan.
- Voor de tractieonderstations worden zowel alternatieve als preventieve technieken ingezet voor het beheer (wieden, maaien, isolerende matten, waterdoorlatende asfalt, aanplant gras met onderhoud door robotmaaier).
- Qua preventieve technieken, bij vernieuwing en in gevoelige zones worden verschillende verhardingen uitgetest.
- Qua preventieve technieken werden in de nieuwe onderhoudsbestekken van 2020 specifieke technieken opgelegd bij aanpassingen van spoorbundels.
- Infrabel volgt de ontwikkeling van nieuwe alternatieven continu op, zoals herbiciden met minder schadelijke werkzame stoffen, internationale benchmarking voor alternatieven en preventie door UIC (internationale unie van de spoorwegen), elektrowieden en innovatieve thermische behandelingen, het stimuleren van de markt door het lanceren van specifieke vragen voor innovatieve ontwikkelingen, het verder verbeteren van de onderhoudsbestekken met alternatieve technieken.

4. Risico's van pesticidegebruik voor oppervlaktewater, grondwater en milieu vanwege de locatie van de betrokken terreinen

- Voor de bescherming van oppervlaktewater, grondwater en milieu is het met het inzetten van een sproeitrein via vegetatiedetectie mogelijk om meer gericht te bestrijden waardoor verontreiniging van de directe omgeving zoveel mogelijk moet vermeden worden.
- Op kwetsbare locaties van de te behandelen trajecten kan de trein zodanig gestuurd worden dat de impact aanzienlijk lager ligt dan klassieke technieken. Zo stopt de sproeitrein automatisch op bruggen en kan directe verontreiniging van oppervlaktewater vermeden worden.

5. Risico's van pesticidegebruik bij de bescherming van water bestemd voor drinkwaterproductie

- Zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater is er extra aandacht nodig voor wat betreft de beschermingszones gezien de mogelijke impact op de drinkwaterproductie.
- Het gaat hierbij om zones waarbij het gebruik van pesticiden kan resulteren in een hoger risico bij verontreiniging van oppervlaktewater of het grondwater, waaruit in dit geval gewonnen wordt voor drinkwaterproductie.
- Het duurzaam gebruik van pesticiden moet een afweging maken tussen de redenen waarvoor het gebruik aangevraagd wordt en de bescherming van milieu en volksgezondheid.

- Voor wat betreft drinkwaterwinningen uit grondwater is er de bijkomende moeilijkheid dat de inschatting van risico rekening moet houden met de reistijd totdat pesticiden of hun afbraakproducten gedetecteerd worden in de betrokken grondwaterlaag. De reistijd waar rekening mee gehouden wordt kan daarbij variëren van 0 tot 100 jaar (opgedeeld in 0-5 jaar; 5-25 jaar; 25-100 jaar). Voor de meest kwetsbare winningen worden dan ook specifieke voorwaarden aan de toepassing van de afwijking gekoppeld.
- Voor wat betreft drinkwaterwinningen uit oppervlaktewater worden aan de toepassing van de afwijking specifieke voorwaarden gekoppeld voor een aantal kwetsbare gebieden in de nabijheid van sporen.

HET HOOFD VAN DE AFDELING OPERATIONEEL WATERBEHEER BESLUIT:

Artikel 1. Voor 2021, 2022 en 2023 wordt op onderstaande terreinen een afwijking verleend op het gebruik van pesticiden omwille van een situatie die een gevaar vormt of kan vormen voor de veiligheid van de mens. De afwijking wordt verleend zoals aangevraagd door met inbegrip van de voorwaarden zoals hieronder vermeld.

Afwijkingsnummer	Terrein	Opp.	Info
InfrabelP3-2123-1	Veiligheidspaden en ballastbeddingen - sproeitrein	1.100 ha	Sproeitrein behandelt enkel hoofdsporen a.h.v. vegetatiedetectie
InfrabelP3-21-23-2	Veiligheidspaden en ballastbedding - aannemers	2021: 570 ha 2022: 485 ha 2023: 405 ha	Sporen buiten dienst of buiten exploitatie worden niet behandeld – in kwetsbare zones voorrang voor alternatieven

Deze afwijking is onderhevig aan volgende voorwaarden:

- het pesticidegebruik op sporen gebruikt voor stilstaand materiaal wordt verder verminderd;
- het gebruik van pesticiden wordt enkel toegelaten voor zover dit gebeurt volgens de voorschriften zoals opgenomen in gebruiksvoorschriften van het product;
- ten opzichte van oppervlaktewater wordt een pesticidevrije strook van minimaal 1 meter aangehouden tenzij een ruimere afstand ten opzichte van water moet aangehouden worden volgens de toelatingsvoorschriften van het gebruikte product;
- er worden enkel producten gebruikt die toegelaten zijn voor gebruik op “spoorwegen”;
- pesticiden mogen alleen pleksgewijs gebruikt worden;
- in waterwingebieden voor drinkwater die niet vermeld zijn in artikel 2 en natura 2000 gebieden kan slechts 1 campagne per jaar uitgevoerd worden beperkt tot bladherbiciden;
- de data van de sproeicampagnes in de drinkwaterbeschermingszones, met inbegrip van de te gebruiken producten worden aan VMM gemeld 15 dagen voorafgaand aan de geplande uitvoering ervan via pesticidenreductie@vmm.be;
- er wordt jaarlijks een overleg georganiseerd tussen de VMM en Infrabel voor 1 februari ter evaluatie van het vorige jaar. Op dit overleg worden minimaal de volgende aspecten behandeld:

het productgebruik en de controle van de aannemers, het productgebruik van de sproeitrein, de alternatieven die zijn toegepast;

- voor grondwaterwinningen:
 - o Groot Overlaar: 1 behandeling per jaar, enkel bladherbiciden
 - o Den Dijk: 1 behandeling per jaar, enkel bladherbiciden
 - o Velm: 1 behandeling per jaar, enkel bladherbiciden, enkel ballastbedding
- voor terreinen gelegen in VEN gebied kan het Agentschap voor Natuur en Bos strengere voorwaarden opleggen dan diegene die in dit besluit zijn opgenomen;
- de hoeveelheid effectief gebruikte pesticiden moet jaarlijks voor 15 januari van het jaar volgend op het gebruik gerapporteerd worden via de online-inventaris met vermelding van de afwijkingsnummers.

Art. 2. Voor volgende terreinen wordt geen afwijking verleend op het gebruik van pesticiden:

Terrein	Reden
Drinkwaterwinning uit grondwater: <ul style="list-style-type: none"> • Grondwaterwinning Abdij, Cadol, Huiskens 	<ul style="list-style-type: none"> • Het vrijwaren van de grondwaterwinningen van eventuele risico's die kunnen voortkomen uit het gebruik van pesticiden tegen onkruiden door Infrabel of door hen aangestelden primeert hier boven de extra kost die het inzetten van alternatieve onkruidbestrijding op de beperkte spoortrajecten die door de grondwaterwinningen lopen. • De contouren van de zones worden aangeleverd door de VMM.
Drinkwaterwinning uit oppervlaktewater: <ul style="list-style-type: none"> • Zillebeke – lijn 69, veiligheidspad, wanneer in een zone van 10 meter van het veiligheidspad oppervlaktewater gelegen is • Albertkanaal ter hoogte van Herentals, lijn 15, veiligheidspad, wanneer in een zone van 10 meter van het veiligheidspad oppervlaktewater gelegen is • Netekanaal ter hoogte van Lier – lijn 15, veiligheidspad, wanneer in een zone van 10 meter van het veiligheidspad oppervlaktewater gelegen is • Albertkanaal, lijn 207, goederenlijn, veiligheidspad, wanneer in een zone van 10 meter van het veiligheidspad oppervlaktewater gelegen is 	<ul style="list-style-type: none"> • Het vrijwaren van het oppervlaktewater van eventuele risico's die kunnen voortkomen uit het gebruik van pesticiden tegen onkruiden door Infrabel of door hen aangestelden primeert hier boven de extra kost die het inzetten van alternatieve onkruidbestrijding op de beperkte spoortrajecten.

<ul style="list-style-type: none">• Terreinen waarop geen treinverkeer is, zoals bv. sporen die niet langer in gebruik zijn.	<ul style="list-style-type: none">• Alternatief onderhoud is hier wel mogelijk.
--	---

Art. 3. Deze afwijking wordt toegestaan onder de voorwaarde dat de bepalingen uit artikel 1 en 2 gerespecteerd worden. Indien de bepalingen uit artikel 1 niet gerespecteerd worden, dan moet deze afwijking als onbestaande worden beschouwd.

Art. 4. Deze afwijking wordt jaarlijks geëvalueerd op basis van het jaarlijks overleg zoals vermeld in artikel 1. Nieuwe inzichten die hieruit voortkomen kunnen aangegrepen worden om de voorwaarden van deze goedkeuring te herzien.

Art. 5. Een afschrift van dit besluit wordt overgemaakt aan de heer Benoit Gilson, gedelegeerd bestuurder Infrabel en de contactpersoon vermeld in het aanvraagformulier.

Art. 6. Tegen dit besluit kan beroep ingediend worden bij de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid, binnen dertig dagen na de kennisname van de beslissing volgens de procedure vastgelegd in artikel 7 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013 houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik.

Gent,

Het afdelingshoofd Operationeel Waterbeheer

Barbara Vael